

Nr 74

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag om kreditgaranti åt svensk varvsindustri, m. m.; given Stockholms slott den 28 mars 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF

Krister Wickman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås statlig kreditgaranti till ett belopp av sammanlagt 650 milj. kr. åt svensk varvsindustri.

Vidare lämnas en redogörelse för Uddevallavarvet aktiebolags utveckling under åren 1966—1968 samt en finansplan för företaget beträffande åren 1969—1972.

Slutligen framläggs förslag till nytt avtal med Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag rörande det fortsatta samarbetet i Uddevallavarvet för tiden t. o. m. år 1972.

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 28 mars 1969.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTOSSON.

Statsrådet Wickman anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *kreditgaranti åt svensk varvsindustri, m. m.* samt anför.

I prop. 1968: 119 lämnade jag en redogörelse för utvecklingen inom den svenska varvsindustrin och för överväganden och åtgärder som denna utveckling föranlett från statsmakternas sida. Jag nämnde att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1967 tillkallat fyra sakkunniga¹ med uppdrag att tillsammans med representanter för varvsindustrin undersöka de svenska varvens situation med avseende på lönsamhet, finansiering, produktivitet m. m. samt föreslå de statliga åtgärder undersökningen kan aktualisera. De sakkunniga hade vid propositionstillfället konstaterat, att utredningsuppdraget förutsatte ingående undersökningar på flera olika områden, vilka måste ta åtskillig tid i anspråk. I överensstämmelse med ett förslag av de sakkunniga förordade jag att varven — i likhet med vad som skett vid ett par tidigare tillfällen (se prop. 1963: 28, 1965: 46) — skulle erhålla *statlig fartygskreditgaranti* till ett belopp av sammanlagt 650 milj. kr. som en temporär lösning av vissa akuta finansieringsproblem. Riksdagen fattade beslut i överensstämmelse härmed (SU 117, rskr 271).

Genom riksdagens nämnda beslut har staten under 1960-talet beviljat totalt drygt 1,5 miljard kr. i fartygskreditgarantier. Garantibeloppet har fördelats mellan de större varven i enlighet med förslag av Sveriges varvsindustriförening. De garantier som utställdes år 1968 har tillsammans med dittills outnyttjad del av tidigare utställda garantier fått tas i anspråk för krediter som hänför sig till nybyggnadskontrakt tecknade före utgången av år 1968.

De sakkunniga för överläggningar med varvsindustrin har i skrivelse till

¹ Landshövdingen P. Nyström, ordförande, generaldirektören E. Grafström, förbundsordföranden Å. Nilsson samt expeditionschefen A. Wallén.

Kungl. Maj:t den 24 mars 1969 redovisat det aktuella utredningsläget. Av skrivelsen framgår, att de sakkunniga på flera fält initierat specialundersökningar, vilkas resultat ännu inte föreligger. Sålunda utför på de sakkunnigas uppdrag Industriens utredningsinstitut en omfattande strukturanalys av den svenska varvsindustrin, som väntas föreligga under hösten 1969. Vidare utförs på de sakkunnigas uppdrag särskilda undersökningar av storvarvens lönsamhet samt av deras möjligheter till ökat samarbete beträffande forskning och utveckling och produktion av framdrivningsmaskiner.

I sistnämnda hänseende har professor Ingvar Jung lagt fram förslag till samordning av de tre största varvens motorproduktion. På grundval härav har enligt varvssakkunnigas skrivelse de av förslaget närmast berörda varven — Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB, Götaverken AB och Kockums Mekaniska Verkstads AB — haft överläggningar, vilka resulterat i en principöverenskommelse om samarbete efter preliminära riktlinjer. Enligt dessa skall de tre varven bilda ett gemensamt bolag att verka på motorområdet. Inom ramen för detta bolag koncentreras i princip dieselmortillverkningen till Göteborg och turbintillverkningen till Malmö. En tänkbar form för samarbetet innebär enligt skrivelsen att bolaget hyr befintliga produktionsresurser vid de tre varven och Uddevallavarvet. Varven är ense om att det sistnämnda varvet skall beredas tillfälle ingå i bolaget. Man betonar att samordningen av varvens motorproduktion måste komma att innebära en djupgående strukturförändring. En omorganisation måste av hänsyn bl. a. till personalen ske på ett smidigt sätt, och det är därför svårt att fastställa den exakta tidsplanen för genomförandet.

Varvssakkunniga har vidare i sin skrivelse refererat till en av berörda varv under hand framlagd promemoria, i vilken man redovisat annan redan etablerad eller planerad samverkan. Varvssakkunniga nämner här l. ex., att varv och rederier gemensamt driver forskning inom skeppsteknikens område vid Stiftelsen Svensk skeppsforskning. Vidare nämner de sakkunniga att varven f. n. diskuterar ett förslag, som innefattar inrättandet av ett gemensamt analys- och kontaktorgan för marknadsföring, samt att en särskild kommitté undersöker hur en effektiv samordning av varvens inköpsverksamhet skall kunna etableras. Samtidigt övervägs också ett förslag om geografisk decentralisering av viss produktion. Även andra frågor om samarbete, såsom beträffande standardisering, hjälpmotortillverkning, tillverkning av fartygsinredningar och automatisk databehandling berörs i skrivelsen.

Varvssakkunniga framhåller avslutningsvis, att varvens finansieringsproblem alltjämt är besvärande, oaktat konjunkturen i fråga om fartygsnybyggen visat en förbättring under det senaste året. De sakkunniga betonar, att det är betydelsefullt för varven att söka fylla sina orderböcker för så lång tid framåt som möjligt och att varven därför såsom tidigare behöver ha tillgång till statlig fartygskreditgaranti såsom säkerhet för de betydande

kreditåtaganden som nya order medför. Enligt de sakkunniga har varven på order som tagits under 1968 täckt in praktiskt taget alla de garantier, som redan utställts, och behov föreligger därför av ytterligare garantier. De sakkunniga förordar att varvsindustrin — i överensstämmelse med vad som tidigare gällt — erhåller statlig fartygskreditgaranti till ett belopp av sammanlagt 650 milj. kr. för fartyg på vilka kontrakt tecknats före utgången av år 1969.

Läget inom den svenska varvsindustrin har under det senaste året undergått en viss förbättring. Efterfrågan på nybyggt tonnage har sålunda ökat märkbart med stigande priser som följd, och sysselsättningen vid de större svenska varven är f. n. tryggad för de närmaste två å tre åren. Uppenbarligen bör denna utveckling medföra en förbättring av varvens lönsamhet, vilken under de senaste åren varit pressad. Lönsamheten torde dock behöva ytterligare förbättras för att bli tillfredsställande på lång sikt.

Som jag framhöll i prop. 1968: 119 har den internationella konkurrensen i hög grad påverkats av den subventionering av egna varv som bedrivs inom skilda länder. Bl. a. har det blivit vanligt att beställaren får kredit på ett belopp av 80 % av köpesumman över en tidsrymd stundom överstigande 8 år och till en räntesats av omkring 5,5 %.

Som jag även berörde i prop. 1968: 119 har Sverige inom ramen för Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) tagit upp frågan om en sanering av den internationella konkurrensen inom varvsindustrin i syfte att nå en generell avveckling eller begränsning av statliga subventionsåtgärder. Förhandlingarna inom den arbetsgrupp, som behandlat varvsproblemen, befinner sig nu i sitt slutskede, såvitt avser ett förslag till avtal om begränsning av exportkreditstöd. Avtalsförslaget innebär i huvudsak att statligt stöd inte skall ges ett varv som bereder beställare kredit till större andel än 80 % eller på längre tid än 8 år eller till lägre ränta än 6 % och att statligt organ inte heller får ge varvskrediter till bättre villkor än nu nämnts. Parallellt härmed behandlar arbetsgruppen vissa förslag som syftar till att begränsa medlemsländernas möjligheter att tillgripa andra subventionsåtgärder till förmån för varvsindustrin.

Jag finner det uppmuntrande, att strävandena inom OECD ser ut att leda till överenskommelser, som innebär viss begränsning av subventionerna till varvsindustrin. Det väsentligaste däri torde ligga i det faktum, att de kan motverka en vidgning av subventionsverksamheten, som annars kunde bli följden vid en ny försämring av varvskonjunkturerna.

För att kunna tillfredsställande bedöma den svenska varvsindustrins långsiktiga förutsättningar och frågan om eventuella stödåtgärder till industrin har varvssakkunniga inlett en del specialundersökningar, vilkas resultat väntas föreligga mot slutet av innevarande år. Innan dess kan inte några bestämda slutsatser dras om i vilken utsträckning de svenska varvens pro-

duktivitet kan stegras genom strukturrationalisering och med vilka medel en sådan bäst kan främjas. Utsikterna till en fortsatt gynnsam varvskonjunktur med positiv prisutveckling samt de överenskommelser som kan komma att träffas inom ramen för OECD påverkar i sin tur frågan om eventuella statliga stödåtgärder.

Även om man sålunda inte ännu kan dra bestämda slutsatser i fråga om varvsindustrins optimala struktur framstår det som uppenbart att det finns många områden där ett intensifierat samarbete mellan storvarven bör bidra till en bättre lönsamhet. Mot bakgrund av det rådande lönsamhetsläget vill jag starkt understryka det angelägna i att åtgärder för att åstadkomma sådant samarbete genomförs utan tidsspillan. Varven har själva i en promemoria till varvssakkunniga pekat på ett flertal områden där samarbete inletts eller planeras. Vad där antytts är tämligen allmänt hållet och saknar ännu större mått av precision. Som aktuell åtgärd bör särskilt nämnas det planerade samarbetet i fråga om motorproduktion. Av den till varvssakkunniga överlämnade undersökningen framgår, att de på olika storvarv fördelade produktionsresurserna är ofullständigt utnyttjade och att produktionen är splittrad. Förutsättningar för ekonomiska vinster av en samordning på området bör därför föreligga. Den närmare utformningen av samarbetet bör kunna bedömas när varvssakkunniga avslutar sitt uppdrag. Jag vill här framhålla att det är naturligt och önskvärt att Uddevallavarvet deltar i samarbetet på skäliga villkor.

Varvssakkunniga har framhållit att varven har behov av ytterligare fartygskreditgarantier. Sådana garantier har under 1960-talet lämnats till varven intill ett sammanlagt belopp av drygt halvannan miljard och har inneburit en betydande finansieringshjälp. Redan meddelade garantier är utnyttjade eller praktiskt taget helt intäckta av order, som tagits före utgången av år 1968. En fortsatt garantigivning skulle enligt varvssakkunniga innebära ökade möjligheter för varven att teckna nya kontrakt på fartygsbyggen. Dessa möjligheter bör tillvaratas inom ramen för redan föreliggande produktionsresurser. Jag anser mig därför böra tillstyrka att varven får tillgång till ytterligare fartygskreditgarantier lämpligen till samma belopp och på i huvudsak samma villkor som jag förordade i prop. 1967: 119.

De nya garantierna bör avse dels varvens per den 31 mars 1969 utelöpande nybyggnadskrediter samt krediter hänförliga till varvens vid samma tidpunkt ineliggande orderstock dels krediter hänförliga till nybyggnadskontrakt som tecknas under återstående delen av år 1969. Beträffande krediterna bör vidare gälla att kredittid och kreditandel inte får överstiga vad som under åren 1965—1968 varit normalt beträffande varvens nybyggnadskontraktering. Garantierna bör kunna utställas i utländsk valuta.

De generella fartygskreditgarantier på sammanlagt drygt 1,5 miljard kr. beträffande vilka 1963, 1965 och 1968 års riksdagar beslutat, bör i den mån de ännu inte tagits i anspråk få utnyttjas under samma betingelser som de nya garantierna.

Kungl. Maj:t bör meddela erforderliga föreskrifter beträffande kreditgarantierna samt fördela dessa efter att ha inhämtat förslag från Sveriges varvsindustriförening.

Jag vill liksom i prop. 1968: 119 understryka att tillämpningen av föreslagna svenska stödåtgärder självfallet bör anpassas efter innehållet i de internationella överenskommelser om begränsning av rådande konkurrensförhållanden som kan komma att träffas.

Jag övergår nu till att behandla utvecklingen inom *Uddevallavarvet aktiebolag* och vissa förslag i samband därmed.

Förhållandena inom Uddevallavarvet har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Med anledning av prop. 1958: 118 godkände riksdagen (SU 1958: 90, rskr 215) till en början att staten skulle ställa garantier för toppbelåningen av varvets anläggningar med 30 milj. kr.

På grundval av prop. 1963: 28 godkände riksdagen vidare (SU 1963: 40, rskr 100) ett samgående mellan Uddevallavarvet och Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag (Eriksberg) i fråga om verksamheten i Uddevallaorten. Statens engagemang dikterades helt av intresset för sysselsättningen i Uddevallaorten. Aktiekapitalet i varvet ökades därvid från 8 milj. kr. till 40 milj. kr. fördelat med 20 milj. kr. på staten och 20 milj. kr. på Eriksberg. Eriksberg erhöll samtidigt en kreditgaranti på motsvarande belopp. Vidare beslutade riksdagen (SU 1965: 74, rskr 202) i enlighet med prop. 1965: 46 om ett aktieägartillskott på 40 milj. kr. Samtidigt godtog riksdagen bl. a. ett uttalande i propositionen att det förhållandet att varvsrörelsen i Uddevalla skulle fortsätta inte fick hindra att alla möjligheter tillvaratogs att ta upp annan verksamhet samt att varvsrörelsen skulle bedrivas i sådan omfattning att ofrånkomliga förluster begränsades i möjligaste mån. En begränsning av produktionen borde dock ske på sådant sätt och i sådan takt att sysselsättningssvårigheter inte därigenom skulle uppkomma i Uddevalla-trakten.

I prop. 1967: 30 till riksdagen begärde Kungl. Maj:t ett kapitaltillskott till Uddevallavarvet på 75 milj. kr. för att täcka de förluster som blivit en följd av dittills tecknade kontrakt och av kontrakt som behövde tecknas under åren 1967 och 1968. Avsikten var att sysselsättningen under ytterligare två år skulle tryggas. Frågan om Uddevallavarvets framtid skulle enligt propositionen på nytt underställas riksdagens prövning senast år 1969 och skulle då bedömas med utgångspunkt från varvsindustrins framtidsutsikter och resultatet av ansträngningarna att tillföra Uddevallaorten nya arbetsmöjligheter.

Under tiden fram till år 1969 skulle man — enligt styrelsens i propositionen återgivna förslag — inrikta sig på att nedbringa produktionen och förbättra driftsresultatet bl. a. genom att koncentrera verksamheten till den modernare och mer effektiva delen av varvet. Detta skulle dock innebära att man måste

reducera antalet anställda. Föredragande departementschefen framhöll att detta kunde godtas under förutsättningen att reduktionen av antalet anställda skedde på ett sådant sätt och i sådan takt att sysselsättnings svårigheter inte skulle uppkomma i Uddevalla. Ansträngningarna att tillföra orten nya arbetsmöjligheter skulle intensifieras.

Riksdagen biföll den framlagda propositionen. Statsutskottet framhöll emellertid att det förslag om varvets framtid som skulle föreläggas riksdagen senast år 1969 borde bygga på en grundlig och allsidig utredning från såväl företagsekonomiska som lokaliseringspolitiska och andra aktuella utgångspunkter. Man framhöll också att effektiva insatser borde ske i syfte att bereda sysselsättning åt anställda som kunde bli friställda i samband med inskränkning av verksamheten vid Uddevallavarvet.

I enlighet med riksdagens önskemål (SU 1967: 50 och rskr 141) har Uddevallavarvets ledning i kontakt med industridepartementet gjort en grundlig företagsekonomisk genomgång av varvets situation och framtidsutsikter. Genomgången omfattar analys av rörelsen för åren 1966—1968 samt en finansplan för åren 1969—1972.

Finansplanen måste ses som ett försök att bedöma framtiden för ett företag i en ytterst konjunkturkänslig bransch, där förhållandena snabbt kan ändras. De väsentliga resultaten av den företagsekonomiska analysen av varvet finns sammanfattade i en tabellbilaga, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga 1*.

Som jag tidigare nämnt har varvskonjunkturen förbättrats under senare hälften av år 1967 och under år 1968. Efterfrågan på främst större fartyg har varit livlig. Det har lett till en betydande orderingång för varven. Orderna har dessutom tagits till något högre priser än tidigare.

Beträffande orderläge och fakturering vid varvet under senare och kommande år kan följande nämnas. Uddevallavarvet erhöll under år 1968 9 fartygsbeställningar på sammanlagt 864 000 dwt mot 6 på 422 000 dwt år 1967 och 3 på 53 000 dwt år 1966. Vid utgången av år 1968 var orderstocken 14 fartyg på 1 233 000 dwt, den största orderstock Uddevallavarvet någonsin haft. Under år 1969 har företaget hittills erhållit 4 fartygsbeställningar på 94 000 dwt. Detta betyder att man redan i dagens läge har en beläggning motsvarande varvets planerade produktion åren 1969 och 1970, ca 75 % av produktionen år 1971 samt viss del av produktionen år 1972.

Under förutsättning att varvet kan erhålla erforderliga refinansieringskrediter och kapitaltillskott för att täcka förluster som nu kan förutses får alltså sysselsättningen vid varvet anses tryggad för de närmaste åren. Om det inte inom en snar framtid sker en radikal omsvängning i konjunkturen anser företagsledningen att det inte bör bli några större svårigheter att få ytterligare beställningar, så att varvet kan genomföra sina produktionsplaner under den aktuella perioden. Några skäl att anta en sådan snar omsvängning föreligger f. n. inte.

Uddevallavarvets fakturering av fartyg har — om man försöker bortse från de starka variationer mellan olika år som följer av en produktion i så stora enheter som fartygsproduktion — varit ungefär konstant eller svagt stigande under perioden 1966—1968. Föregående treårsperiod var den sjunkande. (Faktureringens storlek och fördelning på olika produktgrupper framgår av tabell 1, bilaga 1.)

Reparentverksamheten har också varit ungefär konstant medan faktureringen av motorer, reservdelar, legotillverkning m. m. sjunkit under åren 1967 och 1968. För Uddevallavarvets dotterföretag Skandiaverken AB i Lysekil har orderingången år 1966 varit något försvagad men den väntas stiga igen år 1969. Totalt sett kan faktureringen för varvet och dess dotterföretag sägas ha varit ungefär konstant eller haft en svagt uppåtgående tendens.

För perioden 1969—1972 planerar företagsledningen med utgångspunkt från en långsamt stigande fakturering för nästan alla produktgrupper. Mest markerad anser man att uppgången kommer att bli för motorer, reservdelar och legotillverkning m. m. Fartygsleveranserna som är helt dominerande förutses bli oförändrade, medan Skandiaverkens försäljning och reparentverksamheten beräknas att öka med ca 30 % vardera.

Produktionen vid Uddevallavarvet, mätt i antalet arbetartimmar har minskat från 4,6 milj. timmar år 1966 till 3,5 milj. timmar år 1969 motsvarande en nedgång på nära 25 %. Detta står i överensstämmelse med de riktlinjer som angavs i prop. 1967: 30. Föredragande departementschefen framhöll där att man måste räkna med att en fortsatt fartygsproduktion under den då rådande varvskonjunkturen skulle medföra mycket stora årliga förluster för Uddevallavarvet. Åren 1970—1972 beräknar man att produktionen kommer att ligga ungefär vid 1969 års nivå.

År 1966 hade Uddevallavarvet genomsnittligt knappt 3 600 anställda medan antalet anställda år 1968 låg vid knappt 3 100. Motsvarande siffra nu (mars 1969) är ca 2 900. (Utvecklingen av antalet anställda fördelad på arbetare och övriga framgår av tabell 2, bilaga 1.) Minskningen från år 1966 till nu är 20 %. För åren 1970—1972 väntas antalet anställda ligga vid 1969 års nivå.

I detta sammanhang kan nämnas att ansträngningar gjorts att upptaga produktion av annat än fartyg vid varvet. Så har t. ex. viss legotillverkning från andra varv förlagts till Uddevallavarvet. Denna typ av arbeten sysselsätter huvudsakligen vissa kategorier av yrkesarbetare nämligen plåtslagare och svetsare dvs. de yrkesgrupper där viss brist föreligger.

Att faktureringen och produktionen mätt i ton inte minskat trots begränsningen av antalet anställda och nedgången av antalet arbetartimmar beror på den genomgripande rationalisering av verksamheten som under perioden 1966—1968 genomförts vid varvet. Företagsledningen har påpekat att de anställda själva visat ett mycket positivt intresse för varvs-

ledningens rationaliseringssträvanden och att samarbetet med de anställda fungerat väl.

Ett viktigt led i varvets rationaliseringssträvanden har utgjorts av den övergång till tvåbäddssystem som skedde under sommaren 1968. Fartygsproduktionen sker nu dels vid Sörviksbädden dels vid en bädd på det gamla varvet. Man har strävat efter att minska genomloppstiden för varje fartyg så mycket som möjligt.

Det kan även nämnas att snickeriverksamheten koncentreras till en verkstad från att tidigare ha varit fördelad på fem. Detta innebär bl. a. en nedläggning av dotterbolaget Flicksätters sågverk under våren 1969.

Varvet har också genomfört en total lagerrationalisering. Det ständiga lagrets värde har minskat mellan år 1966 och år 1968 från 22 till 13 milj. kr. dvs. med mer än en tredjedel. Ett nytt lagringssystem har genomförts, som gör råvaror och halvfabrikat mera lättåtkomliga och därmed minskar hanteringstiderna.

På administrationssidan har man genomfört en bättre uppläggning av produktionsplaneringar och en mera ingående investerings- och budgetkontroll.

Vidtagna rationaliseringsåtgärder har bl. a. lett till att på de 19 fartyg, som fanns i kontraktportföljen i början av år 1969, det sammanlagda antalet produktionstimmar beräknas kunna minska med mellan 5 och 10 %. Varvet beräknar att det bl. a. på grund av den minskade produktionstiden skall kunna göra väsentliga besparingar i lönekostnader och omkostnader.

Som ett led i rationaliseringen av verksamheten får även ses de investeringar som skett under de senaste åren. För att förbättra konkurrensläget har sålunda hittills investerats ca 15 milj. kr. i den s. k. Sörviksdelen av varvet. Investeringen möjliggör produktion av fartyg på storlekar upp till 230 000 dwt. Med en ytterligare mindre investering kan man komma upp till fartyg på 250 000 dwt. Erfarenhetsmässigt ger det större tonnaget för ett varv som Uddevallavarvet det bästa ekonomiska resultatet. Totalt uppgick investeringarna i Uddevallavarvet år 1966 till 9 milj. kr., år 1967 till 3 milj. kr. och år 1968 till 13 milj. kr. Under perioden fram t. o. m. år 1972 räknar bolaget med årliga investeringar på 6 milj. kr. Detta är enligt förslaget endast de investeringar som är nödvändiga för att bibehålla varvets nuvarande kapacitet och betraktas som ett minimum.

Resultatet för Uddevallavarvet har förbättrats mellan åren 1966 och 1968 (se tabell 3, bilaga 1). Förbättringarna beror dels på den bättre konjunkturen dels på varvets egna rationaliseringssträvanden.

Rörelseresultatet, dvs. resultatet före avskrivningar och räntor, dispositioner och skatt utvisade år 1966 en förlust på 36 milj. kr. År 1967 minskade förlusten till 17 milj. kr. och år 1968 till 16 milj. kr.

Trots att resultatet förbättrats ligger förlusterna på en hög nivå. Den all-

männa varvskonjunkturen för perioden har tvingat varven att acceptera priser som ligger 15—20 % under självkostnaden inkl. avskrivningar och räntor. Dessutom har Uddevallavarvet gjort kraftiga förluster dels på leveransen av Älvsborgsbron år 1966 (8 milj. kr.), dels på leveransen av färjan Skåne år 1966 (21 milj. kr.) och på leveransen av färjan Drottningen år 1968 (12,5 milj. kr.). Omständigheterna kring dessa beställningar har närmare redovisats i prop. 1967: 30.

Det reella resultatet av verksamheten under perioden efter att hänsyn tagits till ränteförluster och kalkylmässiga — dvs. företagsekonomiskt fulla — avskrivningar utvisar förluster på 53 milj. kr. år 1966, 36 milj. kr. år 1967 och 31 milj. kr. år 1968.

För Uddevallavarvets del utgör det årliga underskottet på fartygskreditgivningen — skillnaden mellan ränteutgifter för upplåningen och ränteinkomster på krediter till redare — omkring 10 milj. kr. Under år 1968 har underskottet dock tillfälligt kunnat nedbringas till ca 5 milj. kr.

Uddevallavarvets bokföringsmässiga avskrivningar är oaktat tillfredsställande lägre än de kalkylmässiga. Bokförd nettoförlust för perioden utgör därför 48 milj. kr. år 1966, 47 milj. kr. år 1967 och 19 milj. kr. år 1968. Man bör då märka att varvet år 1967 gjorde en reservering för väntade förluster på produkter i arbete med 15 milj. kr. Under 1968 har denna kunnat upplösas. Samtidigt har man gjort en ny avsättning för utgående produkter i arbete på 6,5 milj. kr. Skillnaden mellan dessa båda belopp 8,5 milj. kr. ingår i årets resultat.

Nettoförlusten har täckts genom att kapitaltillskott tagits i anspråk och varulagerreserv upplösts. Efter utgången av år 1968 kvarstår av de kapitaltillskott på totalt 115 milj. kr., som varvet erhållit 35 milj. kr. samt kapitaltillskott motsvarande reserveringen för förluster på produkter i arbete år 1968 med 6,5 milj. kr.

För perioden 1969—1972 kommer enligt finansplanen rörelseresultatet att förbättras ytterligare. För 1969 räknar ledningen med att själva rörelsen skall visa varken vinst eller förlust. För år 1970 beräknas en förlust på 3 milj. kr. medan för åren 1971 och 1972 överskott på 7 resp. 6 milj. kr. kan beräknas på de order, som hittills tagits.

Differensen mellan upplånings- och utlåningsräntor för åren 1969—1972 väntas vid 1968 års ränteläge ge ett underskott på drygt 10 milj. kr. per år. Resultatet för varvets verksamhet efter att hänsyn tagits till kalkylmässiga avskrivningar och ränteunderskott beräknas utvisa förluster på 21 milj. kr. år 1969, 24 milj. kr. år 1970, 14 milj. kr. år 1971 och 15 milj. kr. år 1972.

Nettoförlusten efter bokföringsmässiga avskrivningar i stället för kalkylmässiga beräknas år 1969 till 11 milj. kr., år 1970 till 20 milj. kr., år 1971 till 10 milj. kr. och år 1972 till 11 milj. kr.

En sammanfattning av Uddevallavarvets balansräkningar åren 1966—1972 återfinns i tabell 4, bilaga 1.

En finansieringsanalys för åren 1966—1968 återfinns i tabell 5, bilaga 1.

Finansieringsanalysen för år 1966 utgår från det redovisade resultatet på 0 milj. kr. Därtill har lagts kostnader för året som inte inneburit några utgifter, motsvarande avskrivningarna på 5 milj. kr. Bolaget har förbrukat 48 milj. kr. av tidigare kapitaltillskott och varulagerreserv. Bolagets rörelse exkl. räntor och avskrivningar gick alltså med en sådan förlust att de tillförda medlen var 43 milj. kr. mindre än förlusten och att varvets resurser alltså minskade med 43 milj. kr.

Varvet använde 9 milj. kr. på investeringar och minskning av långa skulder. Dessa utgifter tillsammans med medelsförbrukningen på 43 milj. kr. har tvingat bolaget att minska sitt rörelsekapital med 52 milj. kr. Denna minskning har i sin tur framkommit genom att man å ena sidan ökat de korta skulderna med 119 milj. kr. och minskat de likvida medlen med 22 milj. kr. å andra sidan disponerat dessa dels till ökning av de korta fordringarna med 56 milj. kr. och av lagret med 64 milj. kr., dels till minskning av förskotten med 8 milj. kr.

Analysen för år 1967 utgår från det redovisade resultatet 0, med tillägg för avskrivningar på 6 milj. kr. och avsättning till reserv för förluster på produkter i arbete, 15 milj. kr. — rena bokslutsdispositioner — samt ett aktieägartillskott på 75 milj. kr. Häremot står ianspråktagande av aktieägartillskott och reservupplösning på tillsammans 47 milj. kr. Summan internt tillförda medel blir då 49 milj. kr. Härtill kommer ökning av de långfristiga skulderna med 1 milj. kr. och minskning av fordringar med 200 000 kr. Hela summan tillförda medel stiger därigenom till 50 milj. kr.

Varvet använde till investeringar i rörelsen år 1967 3 milj. kr. Dessutom använde varvet de tillförda medlen till att öka sitt rörelsekapital med 48 milj. kr. Denna ökning har framkommit genom att man ökat de korta skulderna med 41 milj. kr. och förskotten med 7 milj. kr. samt minskat varulagret med 15 milj. kr. De tillförda medlen har disponerats så att de korta fordringarna ökats med 88 milj. kr. och de likvida medlen med 22 milj. kr.

Det redovisade resultatet för år 1968 var liksom tidigare år 0 milj. kr. Avskrivningarna låg vid 6 milj. kr. Varvet upplöste den vid föregående bokslut avsatta reserven på 15 milj. kr. för förluster på produkter i arbete, samtidigt som man gjorde en ny reservering för samma ändamål på 6,5 milj. kr. Bolaget har tagit i anspråk 19 milj. kr. av tidigare kapitaltillskott. Genom försäljning av anläggningstillgångar tillfördes verksamheten 100 000 kr. och genom en ökning av de långfristiga skulderna 41 milj. kr. Netto ökades alltså bolagets resurser med 20 milj. kr.

De tillförda medlen användes år 1968 till investeringar på 13 milj. kr. och till en ökning av rörelsekapitalet på 6 milj. kr. Ökningen av rörelsekapitalet har kommit fram genom att man tagit på sig ytterligare kortfristiga skulder med 50 milj. kr. Motsvarande medel har använts till att öka de korta ford-

ringarna med 38 milj. kr. och lagret med 2 milj. kr. samt till att minska förskotten med 13 milj. kr. Dessutom har härigenom likvida medel ökats med 4 milj. kr.

Att göra en finansieringsanalys för de kommande fyra åren 1969—1972 innefattar så stora osäkerhetsmoment att jag nöjer mig med en kort sammanställning av de kapitalmedel som nu står till varvets förfogande och en bedömning av vad som sannolikt kommer att behöva tillföras varvet.

Kvarvarande kapitaltillskott efter avdrag av 1968 års förlust är i milj. kr.	35
Beräknad nettoförlust för år 1969	11
» » » » 1970	20
» » » » 1971	10
» » » » 1972	11
Summa beräknade förluster	52
Ej täckt förlust	17

Varvets verksamhet till och med utgången av år 1972 kommer alltså att kräva ytterligare kapitaltillskott med minst 17 milj. kr. Denna verksamhet kommer dessutom att medföra vissa förluster som hänför sig till tiden efter periodens utgång. Till en början kan konstateras, att underskotten på fartygskrediter under åren efter 1972 för fartyg, som levererats dessförinnan kommer att uppgå till ca 12 milj. kr. Dessutom bör man räkna med att de order som tas under åren 1971 och 1972 för leverans år 1973 och 1974 kommer att ge förluster på ca 30 milj. kr.

I prop. 1967: 30 anförde föredragande departementschefen att de ansträngingar som dittills gjorts för att tillföra Uddevallaorten nya arbetsmöjligheter borde ytterligare intensifieras.

Jag har från arbetsmarknadsstyrelsen inhämtat att under de senaste två åren genom samarbete mellan privata företag och lokaliseringsmyndigheter ytterligare 345 personer fått sysselsättning i det lokaliseringsområde där Uddevalla ligger. Totalt har ca 23 milj. kr. investerats i byggnader och 6,9 milj. kr. i maskiner samt 1,8 milj. kr. utgått i bidrag och 18 milj. kr. i lån från lokaliseringsmyndigheterna.

Den redovisade undersökningen av Uddevallavarvets förhållanden under de senaste åren visar fortsatta betydande förluster. Dessa kan delvis tillskrivas det förhållandet att man i likhet med andra varv i rådande internationella konkurrens måste ta order till priser och på villkor i övrigt som inte medger lönsam produktion. Till stor del beror det otillfredsställande resultatet också på att man i sysselsättningens intresse under en vikande konjunktur sett sig nödsakad ta upp produktion, som man haft ofullständig erfarenhet av och som medfört stora förluster. Jag tänker dels på byggandet av Älvsborgsbron dels på byggandet av de båda SJ-färjorna, för vilka engagemang redogörelse lämnades redan i prop. 1967: 30.

Föredragande departementschefen slog i nämnda proposition fast att varvsrörelsen borde fortsättas i sysselsättningens intresse men att ansträngningar borde göras för att Uddevallaorten skulle bli mindre beroende av en så konjunkturkänslig verksamhet som varvsrörelse.

De försök som gjorts för att tillföra Uddevallaorten annan mindre konjunkturkänslig verksamhet har hittills inte resulterat i någon påtaglig differentiering av näringslivet i orten. Detta kan till stor del ha berott på den kännbara allmänna konjunkturavmattning som rått under de senaste två åren. Jag har anledning anta att man härvidlag kan se ljusare på framtiden och förutskickar att man kommer att fortsätta att undersöka möjligheterna att till Uddevallaorten knyta sådan verkstadsindustriell rörelse, som på sikt kan öppna möjligheter till en sysselsättningsmässig avlastning av Uddevalla-varvet.

Samtidigt som man alltså kan konstatera att alternativ sysselsättning av större betydelse i Uddevallaorten inte f. n. erbjuds kan man notera att Uddevallavarvets resultat, om än otillfredsställande, dock utvisar en gynnsam trend och att orderläget för varvet är tillfredsställande. Den relativt gynnsamma utvecklingen kan förmodas fortsätta under de nästkommande åren. Den torde i första hand ha sin grund i det förhållandet att varvet kunnat tillföras order för en produktion, som är lämpad för varvets resurser, och att priserna på nybyggt tonnage är i stigande. För att öka varvets produktivitet har man genom lämpligt avvägda investeringar och ett fortskridande intensivt rationaliseringsarbete kunnat koncentrera verksamheten till två bäddar och av Sörviksvarvet skapa en produktionsenhet, som passar väl för byggande av stora tankfartyg — en numera ekonomiskt tillfredsställande varvsproduktion.

Den successiva rationaliseringen av Uddevallavarvets verksamhet har — såsom förutskickades i prop. 1967: 30 — skett till priset av en fortskridande reduktion av antalet anställda. Reduktionen har skett etappvis och i en ordning som medgett ett smidigt överförande av friställd arbetskraft till annan sysselsättning i samråd med vederbörande myndigheter.

Enligt min mening kan man mot bakgrund av det anförda se de närmaste åren an med viss tillförsikt. Uddevallavarvets sysselsättningsskapande roll torde kunna upprätthållas till ett pris som visserligen är högt men med hänsyn till de problem som branschen kämpar med knappast uppseendeväckande. De väntade förlustresultaten kan delvis hänföras till underskott som sammanhänger med fartygskreditgivningen. Flera andra svenska storvarv kämpar av motsvarande och andra skäl med stora svårigheter och uppvisar resultat som inte markant avviker från Uddevallavarvets. Föreställningen att Uddevallavarvet skulle vara ett väsentligt ineffektivare varv än andra svenska varv saknar sålunda fog.

Eftersom Uddevallavarvets problem i viss utsträckning kan sägas vara typiska för hela branschen bör ett mera definitivt ställningstagande till des-

sa problem göras i samband med en mer samlad bedömning av branschen. En sådan torde kunna göras med utgångspunkt från resultatet av den utredning som varvssakkunniga väntas framlägga vid årsskiftet 1969—70. Jag får alltså sannolikt anledning att redan nästa år återkomma till dessa problem.

Av det kapitaltillskott som Uddevallavarvet erhöi år 1967 återstår ännu så stor del att varvet inte riskerar sin likviditet genom de förluster som man måste räkna med för år 1969 eller för första halvåret 1970. Med hänsyn härtill och vad jag nyss anfört om sannolikheten av att jag redan nästa år får anledning ta upp varvets förhållanden på nytt anser jag mig f. n. inte böra föreslå att Uddevallavarvet får något nytt kapitaltillskott. Jag vill emellertid understryka, att de väntade framtida förlusterna måste täckas genom ytterligare statliga kapitaltillskott och vill alltså förutskicka, att jag sedermera kommer att föreslå att denna fråga underställs riksdagen.

Jag går här efter över till frågan om vissa ändringar i nuvarande avtal med Eriksberg rörande Uddevallavarvet.

Rådande avtal mellan staten och Eriksberg innebär att Eriksberg har ansvaret för driften av Uddevallavarvet, medan staten svarar för de med verksamheten förenade kostnaderna. Avtalet har nu varit i kraft under drygt hälften av den tid som vid avtalets ingående förutsattes mellan parterna. Ingen kan med säkerhet uttala sig om Uddevallavarvets utvecklingsmöjligheter på lång sikt. Konjunkturerna för fartygsbyggande kan komma att försämras på nytt. Vid avtalets upphörande har staten att ta över ansvaret för verksamheten vid varvet. Vissa förhållanden bör mot denna bakgrund undersökas närmare, bl. a. förutsättningarna för en eventuell diversifiering av verksamheten vid varvet. Det är därför och med hänsyn till behovet av att kunna bedöma varvets roll i ett större sammanhang naturligt, att man från statens sida med Eriksberg tagit upp diskussioner om sådana ändringar i avtalet, som skulle medge att staten kom att mer påtagligt ta del i ansvaret för verksamheten vid varvet. Samtidigt har det tätt sig naturligt att staten, som svarar för samtliga de med verksamheten förenade kostnaderna, får avgörande inflytande vid beslutsfattandet i varvet.

Förhandlingar mellan parterna har lett till ett preliminärt avtal, som bör ersätta det nuvarande för tiden t. o. m. utgången av år 1972. Förslaget till nytt avtal bör underställas riksdagen. Avtalet torde få fogas som *bilaga 2* till statsrådsprotokollet i detta ärende. Det nuvarande avtalet har fogats som *bilaga* till prop. 1963: 28.

Det väsentligen nya i avtalet är att båda parterna tar ansvaret för verksamheten vid varvet, att den på statens förslag utsedde ordföranden får utslagsröst i styrelsen samt att avtalet kan bringas att upphöra den 31 december 1972. Eriksberg skall alltjämt söka tillföra Uddevallavarvet beställningar och skall åtnjuta en affärsmässigt beräknad ersättning härför. Parterna har under hand förklarat sig ense bl. a. om att den nuvarande, av staten ut-

sedde styrelseordföranden jämväl skall vara ordförande på bolagsstämma.

Staten bör efter en föreslagen utökning av antalet styrelseledamöter till styrelsen för varvet kunna knyta en ledamot med särskilt uppdrag att kontinuerligt jämte företrädare för Eriksberg följa utvecklingen vid varvet och fungera som rådgivare till den verkställande ledningen med avseende på verksamhetens ändamålsenliga bedrivande. Samtidigt bör ifrågavarande styrelseledamot kunna ägna intresse åt de för företagets långsiktiga utveckling så väsentliga allmänna strukturfrågorna.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t

- 1) föreslår riksdagen att
 - a) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti till ett sammanlagt belopp av högst 650 000 000 kr. till svensk varvsindustri på de villkor och enligt de grunder som angetts i det föregående;
 - b) beträffande de åren 1963, 1965 och 1968 av riksdagen beslutade kreditgarantierna godkänna de ändrade villkor och grunder som angetts i det föregående;
 - c) godkänna att mellan staten och Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag träffas en överenskommelse i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag;
- 2) inhämtar riksdagens yttrande över vad jag i det föregående anfört om verksamheten vid Uddevallavarvet aktiebolag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Tabell 1. Faktureringsens fördelning på produktgrupper i Uddevallavarvet.

Mkr	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
<i>Fakturering</i>							
Fartyg	161,2	226,1	209,6	216,4	207,0	257,7	214,0
Reparenter	4,6	4,0	4,7	5,0	5,5	6,0	6,5
Motorer, reservdelar lego, m. m.	18,2	28,1	11,1	10,0	13,0	17,0	18,0
Div. försälj. skrot m. m.	2,1	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Skandiaverken	12,1	11,9	8,0	10,0	11,0	12,0	13,0
Totalt	198,2	272,6	235,4	243,4	238,5	294,7	253,5

Tabell 2. Antal anställda vid Uddevallavarvet och Skandiaverken¹.

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Arbetare Uddevallavarvet	2,429	2,271	2,103	1,993	1,993	1,993	1,993
» Skandiaverken	286	274	254	250	250	250	250
Övriga Uddevallavarvet	779	649	645	640	640	640	640
» Skandiaverken	71	68	64	60	60	60	60
Totalt	3,565	3,262	3,066	2,943	2,943	2,943	2,943

¹ Siffrorna ange medeltalet anställda under året.

Tabell 3. Resultatutvecklingen för Uddevallarvet 1966—1972

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
	tkr	tkr	tkr	mkr	mkr	mkr	mkr
Rörelseresultat	—36 056	—16 887	—15 712	+ 0,6	— 3,3	+ 7,1	+ 5,7
Räntenetto	— 7 005	— 9 543	— 5 430	—11,8	—10,9	—10,0	—11,1
Kalkylmässiga avskrivn.	—10 000	—10 000	—10 000	—10,0	—10,0	—10,0	—10,0
Resultat före avskrivningar och dispositioner	—53 061	—36 430	—31 142	—21,2	—24,2	—13,9	—15,4
Nedskrivning av produkter i arbete	—	—15 000	— 6 500	—	—	—	—
Upplösning av tidigare avsättn.	—	—	+15 000	+ 6,5	—	—	—
Resultatet efter nedskrivning men före dispositioner	—53 061	—51 430	—22 642	—14,7	—24,2	—13,9	—15,4
Korrigerig av kalkylmässiga och bokföringsmässiga avskrivn.	+ 5 270	+ 4 319	+ 4 095	+ 4,0	+ 4,0	+ 4,0	+ 4,0
Nettoförlust	—47 791	—47 111	—18 547	—10,7	—20,2	— 9,9	—11,4
Täckning av nettoförlust:							
a) Upplösning av lagerreserver	+33 182	—	—	—	—	—	—
b) Ianspråktagande av kapitaltillskott /resp. behov av kapitaltillskott	+14 609	+47 111	+18 547	+10,7	+20,2	+ 9,9	+11,4
Redovisat nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 4: Balansräkningar för Uddevallavarvet 1966—1972

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr	milj. kr	milj. kr	milj. kr	milj. kr
TILLGÅNGAR							
Anläggningstillgångar							
Fastigheter och byggnader	106 804	106 821	113 541	116,6	119,6	122,6	125,6
./i. avskrivningar	42 038	44 998	48 455	51,8	55,1	58,4	61,7
	64 766	61 823	65 086	64,8	64,5	64,2	63,9
Maskiner och inventarier	85 125	86 976	92 931	96,0	99,0	102,0	105,0
./i. avskrivningar	68 081	69 932	71 681	74,4	77,1	79,8	82,5
	17 044	17 044	21 250	21,6	21,9	22,2	22,5
Finansiella anläggningstillgångar	2 697	2 483	2 362	1,8	1,7	1,6	1,5
Summa anläggningstillgångar	84 507	81 350	88 698	88,2	88,1	88,0	87,9
Omsättningstillgångar							
Materiallager	22 345	15 852	13 214	13,0	13,0	13,0	13,0
Produkter i arbete	67 622	16 202	47 844	64,5	84,7	88,5	88,5
Erhållna växlar och reverser	342 273	423 916	464 864	699,7	741,4	863,2	978,9
Övriga fordringar	8 687	15 352	12 374	12,5	12,5	12,5	12,5
Likvida medel	54 580	76 581	80 600	100,1	100,1	100,1	100,1
Summa omsättningstillgångar	495 507	547 903	618 896	889,8	951,7	1077,3	1193,0
Balansens omslutning	580 014	629 253	707 594	978,0	1039,8	1165,3	1280,9
SKULDER och EGET KAPITAL							
Långfristiga skulder	158 533	170 477	187 814	320,9	367,0	413,0	474,0
Kortfristiga skulder	276 399	306 865	380 725	391,0	429,2	476,6	533,5
Förskott från beställare	105 082	111 911	99 055	226,1	203,6	242,4	250,9
Eget kapital							
Aktiekapital	40 000	40 000	40 000	40,0	40,0	40,0	40,0
./i. balanserad förlust	—	—	—	—	—	6,7	17,5
	40 000	40 000	40 000	40,0	40,0	33,3	22,5
Summa skulder och eget kapital	580 014	629 253	707 594	978,0	1039,8	1165,3	1280,9

Tabell 5: Finansieringsanalys för Uddevallavarvet 1966—1968

	1966		1967		1968
	tkr		tkr		tkr
<i>Tillförda medel</i>					
Redovisat resultat	0		0		0
Avskrivningar:					
Fastigheter	+ 3 318		+ 3 316		+ 3 483
Maskiner, inventarier	+ 1 412	+ 4 730	+ 2 365	+ 5 681	+ 2 422
Aktieägaretilfskott	—		+ 75 000		
Reservökning	—		+ 15 000		— 8 500 ¹
Reservminskning	— 47 791		— 25 391		— 18 547
Ianspråktagande av kapitaltilfskott	—	— 47 791	— 21 719	+ 42 890	—
Summa internt förbrukade medel		— 43 061		+ 48 571	— 21 142
Långa fordr. minskn.	—		+ 216		—
Långa skulder, ökning	—		+ 992		+ 40 792
Försäljning av aktier	—	—	—	+ 1 208	129
Summa av tillförda medel		— 43 061		+ 49 779	+ 19 779
<i>Använda medel</i>					
Investeringar i					
Fastigheter	+ 2 869		+ 374		+ 6 746
Maskiner, inventarier	+ 5 570		+ 2 365		+ 6 628
Aktier	—	+ 8 439	+ 2	+ 2 741	—
Långa fordringar, ökning	—		—		+ 8
Långa skulder, minskning	+ 715	+ 715	—	—	—
Summa använda medel		+ 9 154		+ 2 741	+ 13 382
<i>Förändring av rörelsekapital</i>					
Kassa, bank, postgiro	— 22 057		+ 22 001		+ 4 020
Korta fordringar	+ 56 510		+ 88 308		+ 37 970
Materiallager och prod. i arbete	+ 23 712		— 15 023		+ 1 957
Korta skulder, ökning	— 118 569		— 41 418		— 50 406
Forskott från kunder					
Minskning	+ 8 189		—		+ 12 856
Ökning	—	— 52 215	— 6 829	+ 47 038	—
Summa använda medel		— 43 061		+ 49 779	+ 19 779

¹ Upplösning av reserv avsatt 1967 för förluster på produkter i arbete på 15 milj. kr samt ny reservering på 6,5 milj. kr. = 8,5 milj. kr.

Mellan svenska staten och Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB (nedan nämnt Eriksberg) träffades den 13 maj 1963 ett avtal, det s. k. huvudavtalet, ang. samägande av Uddevallavarvet AB (nedan nämnt Uddevalla) och gemensam drift av varvet. Till huvudavtalet finns fogat ett protokoll av den 10 januari 1963, som gäller vid sidan av avtalet. Mellan Eriksberg och Uddevalla träffades den 2 december 1963 ett avtal benämnt administrationsavtalet. Till administrationsavtalet har den 1 mars 1966 gjorts ett särskilt tillägg.

Parterna ha enats om att ersätta huvudavtalet jämte därvid fogat protokoll samt administrationsavtalet med därtill gjort tillägg med härefter följande Avtal.

Avtal

mellan svenska staten och Eriksbergs Mekaniska Verkstads Aktiebolag

§ 1.

Parterna är ense om att under avtalstiden driva Uddevallavarvet under gemensamt ansvar för verksamheten.

§ 2.

Styrelsen i Uddevalla skall bestå av åtta ledamöter och fyra suppleanter, av vilka fyra av ledamöterna och två av suppleanterna skola utses enligt förslag av envar av parterna. Ordföranden och vice ordföranden skola efter förslag av staten för ett år i sänder utses inom styrelsen gemensamt av staten och Eriksberg. Verkställande direktör jämte eventuell vice verkställande direktör i Uddevalla skola efter förslag av Eriksberg för ett år i sänder utses gemensamt av staten och Eriksberg inom eller utom styrelsen.

Envar av parterna skall utse en auktoriserad revisor i Uddevalla jämte en suppleant för denne. Den av staten utsedde revisorn i Uddevalla skall äga rätt att för kontroll av successiva avräkningar mellan Eriksberg och Uddevalla ta del av Eriksbergs räkenskaper i vad de berör Eriksbergs förhållande till Uddevalla.

I Uddevallas bolagsordning § 7 skall ändring göras med avseende på antalet ledamöter i styrelsen. Vidare skall § 8 i bolagsordningen erhålla följande ändrade lydelse: »Styrelsen är beslutför när mer än halva antalet ledamöter äro tillstädes.»

§ 3.

Eriksberg skall under avtalstiden med utnyttjande av sina förbindelser och sin good-will söka tillföra Uddevalla beställningar.

§ 4.

I den mån det finnes lämpligt att öka Uddevallas aktiekapital, skola staten och Eriksberg teckna och inbetala hälften vardera av nyemitterade aktier. Så länge avtalet gäller, må ingen av parterna utan den andres samtycke avhända sig aktier i Uddevalla till tredje man.

§ 5.

Detta avtal skall gälla till och med den 31 december 1972.

Eriksberg äger rätt påkalla att staten den 31 december 1972 inlöser dess aktier till ett pris, motsvarande aktiernas verkliga värde, vilket i brist på åsämjande bestämmes av skiljemän enligt § 7 nedan. Inlösningspriset skall icke understiga vad Eriksberg erlagt för aktierna. Påkallande varom nu sagts skall av Eriksberg göras senast den 31 december 1971.

Staten äger senast den 31 december 1971 erbjuda sig att inlösa Eriksbergs aktier enligt bestämmelserna i föregående stycke. Eriksberg är skyldigt antaga sådant erbjudande.

§ 6.

Staten förbinder sig att vid avtalets upphörande ersätta Eriksberg all den kostnad och förlust som tillfogats Eriksberg på grund av fullgörandet av detta avtal, eller på grund av fullgörandet av de tidigare gällande, inledningsvis omnämnda avtalen, i den mån Eriksberg icke redan enligt detta avtal eller eljest erhållit sådan gottgörelse.

§ 7.

Twist angående tolkningen eller tillämpningen av detta avtal eller därur härflytande rättsförhållande skall avgöras genom skiljedom enligt nu gällande svensk lag.

En formell, skriftlig ansökan härom skall sändas i rekommenderat brev, och till ansökan skall fogas uppgift om utseende av en skiljeman. Inom en månad efter mottagandet av denna skrivelse skall den andra parten, å sin sida, utse en skiljeman. Inom en månad efter mottagandet av denna skrivelse skall den andra parten, å sin sida, utse en skiljeman. Skulle den senare parten underlåta att utse skiljeman inom den frist som givits, skall Högsta domstolens ordförande utse den andre skiljemannen, på begäran av den part vilken anhållit om skiljedom. Om de två skiljemännen, utnämnda på sätt ovan beskrivits, icke kunna enas om utseende av en tredje skiljeman, skall denne utses av Högsta domstolens ordförande.

§ 8.

Detta avtal är träffat under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande och träder i kraft så snart detta föreligger. Genom avtalet upphävs avtalen av den 13 maj och den 2 december 1963 med därtill gjorda protokollsbestämmelser och tillägg.

Stockholm den

För Svenska staten

Eriksbergs mekaniska verkstads
aktiebolag